

GEOGRAFICKÉ NÁZVOSLOVNÉ ZOZNAMY OSN-ČSFR
UNO GAZETTERS OF GEOGRAPHICAL NAMES-ČSFR
СПИСКИ ООИ ГЕОГРАФИЧЕСКИХ НАЗВАНИЙ-ЧСФР

NÁZVOSLOVNÉ INFORMÁCIE

Č. 5

Bratislava 1990

Slovenský úrad geodézie a kartografie
Словацкое управление геодезии и картографии
Slovak Office of Geodesy and Cartography

NÁZVOSLOVNÉ INFORMÁCIE

Информации о географических названиях

Information on Geographical Names

Bratislava 1990

ISBN 80-7103-001-5

O B S A H

strana

NORMATÍVNA ČASŤ

Rozhodnutie predsedu SÚGK o vydaní publikácie

Názvy hradov a zámkov v Slovenskej republike..... 5

Rozhodnutie predsedu SÚGK o štandardizácii

geografických názvov okresu Košice-mesto a Košice-vidiek..... 6

Zmeny oficiálnych názvov..... 7

INFORMATÍVNA ČASŤ

9. zasadanie X. regionálnej skupiny 8

NORMATÍVNA ČASŤ

Slovenský úrad geodézie a kartografie

R o z h o d n u t i e

predsedu Slovenského úradu geodézie a kartografie
zo dňa 15. 3. 1990 číslo P-165/1990 o vydaní publikácie
„Názvy hradov a zámkov v Slovenskej republike“

V zmysle čl. VIII, ods. 6 Organizačného a rokovacieho poriadku
Názvoslovnej komisie pri Slovenskom úrade geodézie a kartografie
č. 4-223/1970 zo 17. 4. 1970 a po prerokovaní s Ministerstvom kultúry
Slovenskej republiky č. MK-8/1990-32-D zo dňa 5. 3. 1990

s c h v a ľ u j e m

publikáciu „Názvy hradov a zámkov v Slovenskej republike“

Schválené názvy hradov a zámkov sú záväzné pre používateľov
v slovenských kartografických dielach, pre orgány a organizácie v pôsobnosti
Slovenského úradu geodézie a kartografie a Ministerstva kultúry Slovenskej
republiky a sú odporúčané na využitie všetkým používateľom.

Publikáciu vydá Slovenský úrad geodézie a kartografie v Slovenskej
kartografii, š. p., Bratislava.

Ing. Imrich Horňanský, CSc. v. r.

P r e d s e d a

R o z h o d n u t i e
predsedu Slovenského úradu geodézie a kartografie
zo dňa 8. 2. 1990 číslo P-98/1990
o štandardizácii geografických názvov okresov Košice-mesto a Košice-vidiek

V zmysle § 4 ods. 1 a 4 Smernice Slovenského úradu geodézie a kartografie na štandardizáciu geografického názvoslovia č. 3-3500/1984 a čl. 2 bodu 4 Zásad tvorby a vydávania názvoslovných publikácií, SÚGK č. 3-2000/1981

s c h v a ľ u j e m
geografické názvy okresov Košice-mesto a Košice-vidiek
v rozsahu Základnej mapy ČSFR 1:10 000

Štandardizované geografické názvy budú uverejnené v neperiodickej názvoslovnej publikácii "Geografické názvy okresov Košice-mesto a Košice-vidiek", ktorá sa vydá v r. 1990 v spoločnej edícii Slovenského úradu geodézie a kartografie a Českého úradu geodetického a kartografického "Geografické názvoslovné zoznamy OSN – ČSFR".

Používanie štandardizovaných geografických názvov je záväzné pre orgány a organizácie v pôsobnosti Slovenského úradu geodézie a kartografie a vydavateľov kartografických diel so sídlom v Slovenskej socialistickej republike a odporúčané na využitie všetkým používateľom geografických názvov.

Originál publikácie bude uložený v sekretariáte Názvoslovnej komisie pri Slovenskom úrade geodézie a kartografie, ktorý zaistí jeho priebežnú aktualizáciu a následnú štandardizáciu geografických názvov. Informácie o štandardizovaných geografických názvoch bude na požiadanie poskytovať sekretariát Názvoslovnej komisie, ktorý sídli v Slovenskej kartografii, š. p., Pekná cesta 17, 834 07 Bratislava.

Rozhodnutie nadobúda účinnosť dňom 8. 2. 1990.

Ing. Imrich Horňanský, CSc. v. r.
P r e d s e d a

Zmeny oficiálnych názvov

FMZV:

oficiálny názov: Kórejská republika

/angl./: Republic of Korea

Termín Južná Kórea bol u nás používaný namiesto oficiálneho názvu pred parafovaním protokolu o nadviazaní diplomatických stykov medzi ČSFR a Kórejskou republikou 16.1. 1990. Tento termín môže byť neoficiálne používaný i naďalej, ako je tomu napr. i v západnej tlači a i v samotnej Kórejskej republike.

FMZV:

21.3. 1990 bola vyhlásená nezávislosť nového štátu – Namíbijská republika – predtým poručenské územie OSN.

oficiálny názov: Namíbijská republika

/angl./: Republic of Namibia

skrátенý názov: Namíbia

ČSTK:

Nový názov našej republiky schválený Federálnym zhromaždením 20.4. 1990 je:

Česká a Slovenská Federatívna Republika

skrátенý názov: Česko – Slovensko

/angl./: Czech and Slovak Federal Republic

/angl. skrát./: Czecho-Slovakia

ČSTK:

V apríli t. r. bolo mestu Karl-Marx-Stadt /názov používaný od r. 1953/ prinavrátený pôvodný názov: Chemnitz.

V máji t. r. bolo mesto Gorkij premenované na:

Nižnij Novgorod.

22. mája t. r. bolo vyhlásené zjednotenie oboch častí Jemenu pod názvom Jemenská republika. Hlavným mestom nového štátu sa stala Saná.

INFORMATÍVNA ČASŤ

9. zasadanie X. regionálnej skupiny OSN

V dňoch 13. – 17.3. 1989 sa v Bratislave uskutočnilo 9. zasadanie X. regionálnej skupiny OSN, ktoré organizoval Slovenský úrad geodézie a kartografie vo funkcii koordinátora činnosti X. regionálnej skupiny OSN v období 1987 – 1992.

Zasadnutie sa riadilo nasledovným programom:

1. Kontrola plnenia záverov protokolu 8. zasadania X. regionálnej skupiny OSN pre štandardizáciu geografického názvoslovia.
2. Správa o činnosti v oblasti štandardizácie geografického názvoslovia za obdobie 1987 – 1988.
3. Pravidlá činnosti X. regionálnej skupiny OSN.
4. Práce na Zozname štátov sveta.
5. Slovník technických termínov používaných pri štandardizácii geografického názvoslovia.
6. Definícia toponyma a potreba typografického rozlíšenia toponým od netoponymického textu na mapách.
7. Informácia o využívaní transliterácie a ťažkosti pri jej realizácii.
8. Aktuálne problémy z 13. zasadania Skupiny expertov OSN.
9. Predbežný projekt programu 14. zasadania Skupiny expertov OSN
10. Rôzne.

1. Kontrola plnenia záverov protokolu 8. zasadania
X. regionálnej skupiny OSN
pre štandardizáciu geografického názvoslovia

a/ Správa X. regionálnej skupiny za obdobie 1982 – 1986

Predseda X. regionálnej skupiny v období 1982 – 1987 /zástupca Bulharska/ vypracoval správu skupiny za toto obdobie a predložil ju na V. konferencii OSN o štandardizácii geografického názvoslovia pod názvom "Rapport sur les travaux de la Division de l'Europe de l'Est, du Centre et du Sud-Est pour la période entre la IVe et la Ve Conférences des Nations Unies sur la normalisation internationale des noms géographiques, 1982 – 1987" – E/CONF.79/L.72.

Správu o činnosti v oblasti štandardizácie geografického názvoslovia predložili na V. konferencii tieto členské štáty X. regionálnej skupiny: Bulharsko, Československo, Juhoslávia, Poľsko, Turecko, Cyprus a Grécko.

b/ Účasť členských štátov X. regionálnej skupiny na V. konferencii OSN o štandardizácii geografického názvoslovia

Zo štátov X. regionálnej skupiny sa na V. konferencii OSN o štandardizácii geografického názvoslovia zúčastnili zástupcovia Bulharska, Československa, Cypru, Grécka, Poľska, Juhoslávie a Turecka.

c/ Zoznam štátov sveta

V Československu vyšlo v r. 1988 2. aktualizované vydanie publikácie "Jména států a jejich územních částí".

d/ Spolupráca s lingvistami

8. zasadanie členských štátov X. regionálnej skupiny OSN zdôraznilo nutnosť oveľa tesnejšej spolupráce s lingvistami, ktorí by sa v budúcnosti mali zúčastňovať na zasadaniach regionálnej skupiny. Na 9. zasadaní X. regionálnej skupiny, ktoré sa bude konať v Československu sa tento bod bude rešpektovať v rámci možností členských štátov.

e/ Slovník technických termínov z oblasti štandardizácie geografického názvoslovia

Jedným z bodov programu 9. zasadania X. regionálnej skupiny je Slovník technických termínov z oblasti geografického názvoslovia. Zástupca poľskej strany, ktorá je spracovateľom slovníka oboznámi účastníkov so stavom prác a oznámi približný termín ukončenia úlohy.

f/ Porovnanie Pravidiel činnosti X. regionálnej skupiny so Štatútom a Pravidlami činnosti Skupiny expertov OSN pre geografické názvy

V. konferencia OSN o štandardizácii geografického názvoslovia schválila Štatút a Pravidlá činnosti Skupiny expertov OSN pre geografické názvy. Československá strana porovnala Štatút a Pravidlá činnosti Skupiny expertov s Pravidlami činnosti X. regionálnej skupiny z r. 1982. Medzi týmito dokumentmi nie je rozpor, a preto je možné aj ďalej sa riadiť Pravidlami činnosti z r. 1982.

2. Správa o činnosti v oblasti štandardizácie geografického názvoslovia za obdobie 1987 – 1988

a/ Určenie orgánu pre štandardizáciu geografických názvov v každom štáte

Úroveň národnej štandardizácie v členských štátoch OSN je úmerná vyspelosti ich kultúry, úrovni rozvoja národného hospodárstva a politickému postaveniu. Podľa týchto kritérií nemožno považovať úroveň štandardizácie v ČSFR za uspokojivú, pretože ešte nie je doriešená všeobecná záväznosť používania geografických názvov. Štandardizácia názvov nesídelných geografických objektov z územia ČSFR a mimo územia ČSFR neprislúcha výlučne dosiaľ žiadnemu ústrednému orgánu.

Na základe rezolúcie č. 15 V. konferencie OSN o štandardizácii geografického názvoslovia Geodetická služba ČSFR iniciatívne spracovala r. 1988 návrh na komplexné riešenie všeobecnej záväznosti geografického názvoslovia, ktorý zainteresované ústredné orgány pozitívne prijali. Na riešení problému sa pokračuje.

b/ Vyhotovenie toponymických návodov

Rezolúcia 5 IV. konferencie OSN o štandardizácii geografického názvoslovnia a rezolúcia 14 V. konferencie odporučila vydávanie toponymických návodov pre vydavateľov kartografických a iných publikácií. R. 1987 vydal Slovenský úrad geodézie a kartografie a Český úrad geodetický a kartografický "Toponymický návod na používanie geografických názvov z územia Československa". Návod je určený vydavateľom kartografických diel a ďalším vydavateľom publikácií používajúcich geografické názvoslovie. Česká i slovenská časť je preložená do ruštiny a angličtiny. Na V. konferencii bol prezentovaný pod č. E/CONF.79/INF/62.

c/ Národné zoznamy

V r. 1987 – 88 vydal Český úrad geodetický a kartografický a Slovenský úrad geodézie a kartografie v edícii Geografické názvoslovné zoznamy OSN – ČSFR tieto publikácie:

1/ Geografické názvy okresu Banská Bystrica /1987/.

Publikácia obsahuje 2 369 štandardizovaných názvov objektov v podrobnosti štátneho mapového diela v mierke 1:10 000.

2/ Názvy vrchov a dolín Slovenska /1987/

Publikácia obsahuje 5 830 republikovaných už predtým štandardizovaných názvov vrchov, sediel a dolín v podrobnosti mierky štátneho mapového diela 1 : 50 000, ďalej obsahuje 373 štandardizovaných názvov geomorfologických jednotiek, do ktorých sú vrchy, sedlá a doliny lokalizované. Geomorfologické jednotky zostavil Geografický ústav Slovenskej akadémie vied podľa najnovších vedeckých poznatkov.

3/ Geografické názvy okresu Poprad /1988/

Publikácia obsahuje 2 958 štandardizovaných názvov objektov v podrobnosti štátneho mapového diela v mierke 1:10 000.

4/ Geografické názvy okresu Nitra /1988/

Publikácia obsahuje 2 200 štandardizovaných názvov objektov v podrobnosti štátneho mapového diela v mierke 1:10 000.

5/ Jména států a jejich územních částí /2. vyd. – 1988/

Publikácia je spracovaná a upravená v súlade s rezolúciou 4, časť 4

I. konferencie a s rezolúciou 2 III. konferencie OSN o štandardizácii geografického názvoslovia.

d/ Redukcia exonym

V rezolúcii 13 V. konferencie OSN o štandardizácii geografického názvoslovia sa odporúča, aby sa v publikáciách, na mapách a v ostatných dokumentoch dávala prednosť národným oficiálnym názvom pred exonymami. V publikáciách a na mapách, ktoré sa vydávajú v ČSFR sa uplatňuje zásada používať národné oficiálne formy.

e/ Medzinárodná výmena publikácií

V súlade s odporúčením č. 7 zo 7. zasadania X. regionálnej skupiny OSN /Sofia, november 1983/ ČSFR poslala r. 1988 v rámci výmeny publikácie uvedené pod bodmi 1 – 5, a to Bulharsku, Maďarsku, NDR, Grécku, Cypru, Poľsku, ZSSR, Turecku a Juhoslávii. Od členských štátov X. regionálnej skupiny OSN nezískala v sledovanom období žiadnu názvoslovnú publikáciu.

Poľsko: Správa o činnosti v oblasti štandardizácie geografických názvov v uplynulom období

V období od 8. zasadania X. regionálnej skupiny OSN pre štandardizáciu geografického názvoslovia v júni 1987 do marca 1989 sa práce na štandardizácii geografických názvov vykonávali, ako aj predtým, v dvoch štátnych orgánoch. Sú to:

- Komisia pre štandardizáciu sídelných názvov a názvov fyzickogeografických objektov pri Rade ministrov,
- Komisia pre štandardizáciu geografických názvov z územia mimo Poľska pri Ministerstve školstva.

Okrem uvedených komisií sa štandardizáciou geografických názvov zaoberá tiež geodetická a kartografická služba, t. j. Ministerstvo oblastného plánovania a výstavby – odbor geodézie, kartografie a evidencie pozemkov.

Pre potreby kartografie sa štandardizáciou zaoberá dokumentačné oddelenie Štátneho kartografického vydavateľstva PPWK Warszawa a pre potreby iných textových publikácií Štátne vedecké vydavateľstvo.

Činnosť Komisie pre štandardizáciu sídelných názvov a fyzickogeografických objektov v uplynulom období spočívala najmä v overovaní názvov a tvorbe zoznamov geografických názvov pre národný zoznam geografických názvov Poľska.

Ďalšie úlohy, ktorými sa komisia zaoberala boli:

- prerokovanie návrhov na zmeny názvov sídelných objektov, ktoré predložili miestne orgány,
- pomenúvanie novovytvorených chránených objektov,
- pomenúvanie riek a potokov na poľsko-česko-slovenskej hranici, a pod.

Práca na štandardizovaní názvov pre národný zoznam geografických názvov /cca 28 000 názvov/ je v súčasnosti v štádiu dokončovania. Základným materiálom na štandardizovanie fyzickogeografických názvov bol Národný atlas Poľska /1973 – 1978/ a publikácia E. Kondrackého Fyzická geografia Poľska. Zoznam bude obsahovať výklad v poľskom a anglickom jazyku a 4 mapy v mierke 1 : 1 500 000:

- Administratívna mapa Poľska
- Prírodné regióny
- Lesy, chránené územia a parky
- Historické a etnografické regióny.

Komisia pre štandardizáciu geografických názvov z územia mimo Poľska prerušila svoju činnosť kvôli organizačným zmenám v ústredných štátnych orgánoch a zrušeniu Ministerstva vedy a vysokých škôl v decembri 1987. Svoju činnosť obnovila po roku pri Ministerstve školstva.

Na svojich zasadaniach sa členovia oboznámili so správou z 8. zasadania X. regionálnej skupiny OSN o štandardizácii geografického názvoslovia v Sofii, prerokovala sa účasť Poľska na V. konferencii OSN v Montréale, schválil sa návrh redukcie exoným. Zoznamy exoným budú usporiadané podľa kontinentov nasledovne:

- Európa /okrem ZSSR/
- Ostatné kontinenty /okrem ZSSR/
- Oceány a moria
- ZSSR

Zoznamy exoným budú obsahovať:

- názvy sídelných jednotiek podľa jednotlivých štátov,
- orografické názvy, názvy morí a regiónov bez rozdielu štátov,
- historické názvy

Bulharsko: Správa o činnosti v oblasti štandardizácie geografických názvov v uplynulom období

Problematikou štandardizácie geografického názvoslovia sa zaoberala Rada pre pravopis a prepis geografických názvov, ktorá vznikla r. 1964 v súlade s odporúčaním A rezolúcie č.4 I. konferencie OSN o štandardizácii geografického názvoslovia.

Rada pre pravopis a prepis geografických názvov pri Hlavnom úrade geodézie, kartografie a katastra pracovala v rokoch 1986 – 1988 podľa vopred pripraveného a Radou schváleného plánu. Plán predpokladal vyhotovovanie zoznamov geografických názvov krajín sveta pre potreby kartografie a rátať s týmito úlohami:

- excerpcia názvov z máp až po tlač a rozširovanie, plnenie úloh v súlade s rezolúciami OSN a rozhodnutiami Skupiny expertov i X. regionálnej skupiny,
- kontrola uplatňovania rozhodnutí Rady druhými používateľmi geografického názvoslovia, a iné.

Do konca r. 1987 sa vyhotovilo 54 zoznamov geografických názvov rôznych krajín sveta, pričom väčšia časť z nich boli zoznamy všetkých európskych krajín.

Na spracúvanie toponymického návodu a odstránenie nejednotností pri prepise cudzích geografických názvov do bulharčiny na báze národného jazyka bola na začiatku r. 1988 vytvorená pracovná skupina z pracovníkov Hlavného úradu geodézie, kartografie a katastra a Inštitútu bulharského jazyka pri Bulharskej akadémii vied. Novú všeobecnú inštrukciu na transkripciu a pravopis geografických názvov schválila vedecká rada pri Inštitúte bulharského jazyka a Rada pre pravopis a prepis geografických názvov. Prvá časť novej inštrukcie, ktorá rozoberá otázky pravopisu bulharských názvov spĺňa úlohu toponymického návodu. Nová inštrukcia celkove rieši problematiku koordinácie pravopisu bulharských geografických názvov

s pravopisom cudzích geografických názvov v súlade s normami súčasného bulharského jazyka a s odporúčaniami do tlače pripravených národných pravopisných pravidiel.

V súvislosti s novými zásadami všeobecnej inštrukcie bolo prijaté rozhodnutie aktualizovať predtým vydané zoznamy geografických názvov podľa prijatých zásad uvedenej inštrukcie.

V r. 1988 boli na zasadaniach Rady prijaté zásady prepisu anglických, nemeckých, dánskych, nórskech, fínskech, holandských, flámskech, islandských, portugalských, brazílskech a ruských geografických názvov. Na základe týchto zásad začala sa aktualizácia predtým vydaných zoznamov. Zároveň s jazykovou aktualizáciou sa reviduje aj rozsah geografických zoznamov so zreteľom na zmeny názvov, ktoré nastali v každej krajine za posledných 10 – 15 rokov.

Na konci r. 1988 sa začali práce na štandardizácii bulharských toponým národného a miestneho významu a na vytvorení aktualizovanej kartotéky názvov v súvislosti s vytvorením banky dát. Táto úloha je podmienená spracovaním normatívnych dokumentov, ktorých vyhotovenie sa plánuje na r.1989. Po dokončení úlohy bude vydaný aktualizovaný národný zoznam súčasných geografických názvov Bulharska.

V súlade s rezolúciami OSN sa začali práce na redukovaní exonym. Prijalo sa uznesenie používať exonymá názvov štátov sveta, ich hlavných miest a rozšírené a ustálené názvy veľkých orografických, hydrografických a iných objektov. V ostatných prípadoch sa prijímajú zodpovedajúce súčasné národné formy.

Prijatý systém romanizácie bulharských písmen na III. konferencii OSN o štandardizácii geografického názvoslovia sa nemení. Je v zhode s bulharskou štátnou normou BDS 1596/73. Problémy s jej realizáciou sú iba v niektorých rezortoch a organizáciách v krajine, ktoré vyvíjajú širokú medzinárodnú činnosť a bulharské názvy často prepisujú podľa noriem anglických, francúzskych, španielskych alebo iných jazykov, a teda nedodržiavajú už ustálenú transliteráciu bulharských písmen do latinky.

Na záver možno konštatovať, že v Bulharsku sa práce na poli štandardizácie geografického názvoslovia vykonávajú v súlade s rezolúciami konferencií OSN, ktoré sú vždy na programe činnosti Rady pre pravopis a prepis geografických názvov a ktoré pomáhajú riešiť množstvo národných problémov v tejto oblasti.

3. Pravidlá činnosti X. regionálnej skupiny OSN

Pravidlá činnosti X. lingvisticko-geografickej regionálnej skupiny vypracovalo Česko-Slovensko. Boli prijaté na 6. porade X. regionálnej skupiny v r. 1982 vo Varšave a predložené na IV. konferencii OSN o štandardizácii geografického názvoslovia. Určujú zloženie X. regionálnej skupiny, úlohy predstaviteľa skupiny, priebeh porád a obsah protokolu.

Štatút Skupiny expertov OSN pre geografické názvy, schválený na V. konferencii OSN o štandardizácii geografického názvoslovia určuje ciele, princípy a zloženie Skupiny expertov.

Pravidlá činnosti Skupiny expertov OSN pre geografické názvy, schválené na V. konferencii OSN o štandardizácii geografického názvoslovia sa zaoberajú členstvom a zložením Skupiny expertov, pravidlami voľby a trvania funkcie, povinnosťami sekretariátu, riadením zasadaní, právomocou predsedu, priebehom hlasovania, rokovacími jazykmi a účasťou nečlenov Skupiny expertov na zasadaniach.

Na základe odporúčania bodu 6 z 8. zasadania X. regionálnej skupiny česko-slovenská strana porovnala Pravidlá činnosti X. regionálnej skupiny so Štatútom a Pravidlami činnosti Skupiny expertov OSN. Medzi týmito dokumentmi nie je rozpor, a preto sa odporúča naďalej postupovať podľa pravidiel prijatých v r. 1982.

4. Práce na Zozname štátov sveta

V r. 1988 vyšlo 2. aktualizované vydanie publikácie "Jména států a jejich územních částí", o obsahu ktorej sa informovalo na 8. zasadaní X. regionálnej skupiny v Sofii. Súčasne sa začalo s prípravami na 3. vydanie. Predpokladá sa, že zmeny a doplnky, ktoré vzniknú do nového vydania sa budú priebežne uverejňovať v Názvoslovných informáciách.

5. Slovník technických termínov používaných pri štandardizácii geografického názvoslovia

Názvoslovné komisie pri ČÚGK a SÚGK obdržali od Sekretariátu OSN Slovník technickej terminológie používanej v oblasti štandardizácie geografických názvov /"Technical Terminology Employed in the Standardization of Geographical Names"/. Publikácia obsahuje definície základných termínov z odboru geografického názvoslovia prevažne lingvistického zamerania v 6 oficiálnych jazykoch OSN. Z porovnania jazykových verzií vyplýva, že na tvorbe slovníka sa zúčastnili odborníci všetkých jazykových oblastí.

České a slovenské ekvivalenty spracovali obe názvoslovné komisie na jednanie III. konferencie OSN v Aténach r. 1977. Slovník neprihliada k česko-slovenským návrhom z 8. zasadania X. regionálnej skupiny na doplnenie o termíny bežne používané v príslušnej českej a slovenskej terminológii. Preto odporúčame X. regionálnej skupine používať tento slovník a prípadne doplniť jeho obsah o nami navrhované doplnky. Navrhujeme, aby každá zo zúčastnených krajín spracovala ekvivalenty k termínom a definíciám vo svojich jazykoch a poskytla ich ostatným účastníkom X. regionálnej skupiny.

Správa o poľskej verzii Slovníka technických termínov

Na V. konferencii OSN o štandardizácii geografického názvoslovia v Kanade dostali účastníci zasadania Slovník termínov používaných pri štandardizácii geografického názvoslovia, ktorý vyhotovila Skupina expertov OSN v spolupráci so Sekciou dokumentaristiky a informatiky.

Pri väčšine hesiel sú ekvivalentné definície v angličtine, arabčine, nemčine, čínštine, ruštine a francúzštine. Časť slovníka bola zverejnená v časopise World Cartography č. XVIII, ktorý spracoval Dirk P. Blok, univerzitný profesor z Holandska a ktorý bol následne zverejnený v poľštine v Obzore zahraničnej literatúry.

V súlade s rozhodnutiami X. regionálnej skupiny mala poľská strana spracovať uvedený slovník pre potreby východnej a strednej Európy a Balkánskeho polostrova.

Preklad slovníka termínov a ich definícií z angličtiny urobil ešte v r. 1985 odborník na objednávku Komisie pre štandardizáciu geografického názvoslovnia mimo územia Poľska. Doplnili sa ešte ďalšie nové termíny. Vychádzajúc z anglickej abecedy je kvôli identite názvu pri každom poľskom termíne uvedené v zátvorke poradové číslo anglického termínu. D. Blok v úvode slovníka publikovaného v časopise World Cartography hovorí, že definície sú určené ako pomôcka k diskusii a interpretácii jednotlivých hesiel. Sú teda zásadnou pomôckou pri objasňovaní pojmov. Sémantický základ termínov sa časom aj mení, preto pri prehodnocovaní významu treba postupovať nanajvyš citlivo a svedomite.

6. Definícia toponyma a potreba typografického rozlíšenia toponým od ntoponymického textu na mapách

Toponymum sa definuje ako vlastné meno neživého prírodného objektu alebo javu a takého človekom utvoreného objektu, ktorý je na povrchu Zeme alebo inej planéty pevne fixovaný. Existujú jednoslovné i viacslovné toponymá.

Súčasťou viacslovného toponyma môže byť aj apelatívny prvok /pôvodne apelatívny geografický termín, druhové apelatívum/, napr. Stará rieka, Dlhý kanál, Lúčne sedlo, Jasovská jaskyňa, a pod. Apelatívny prvok vlastného mena je jeho neoddeliteľnou súčasťou. Nie je to iba akýsi objasňujúci text.

Netoponymický objasňujúci text, ktorým môže byť aj geografický

apelatívny termín, druhové apelatívum, nie je súčasťou toponyma, napr. rieka Slaná, kanál Paríž, sedlo Váha, jaskyňa Možarná a pod.

Aby bolo možné odlíšiť viacslovné toponymá s apelatívnymi prvkami od toponým, ktoré vznikli elipsou apelatívneho prvku a sú na mape uvedené s objasňujúcim textom, je nevyhnutné výrazne, napr. iným typom písma uvádzať na mape text, ktorý nie je súčasťou toponým.

7. Informácie o využívaní transliterácie a ťažkosti pri jej realizácii

Boli vypočítané informácie všetkých účastníkov o využívaní transliterácie a o problémoch s jej realizáciou. Konštatovalo sa, že stupeň využívania transliterácie v jednotlivých krajinách je rôzny. Na dosiahnutie optimálnej úrovne je nevyhnutná spolupráca kartografov, jazykovedcov i geografov.

8. Aktuálne problémy z 13. zasadania Skupiny expertov OSN

a/ Organizovanie dvojstranných a mnohostranných stretnutí

Rezolúcia 5 V. konferencie OSN odporučila organizovanie dvojstranných a mnohostranných stretnutí, ktoré by prispeli k riešeniu problémov týkajúcich sa dvoch alebo viacerých krajín patriacich do rovnakej zemepisnej zóny.

V súvislosti s medzinárodnou zmluvou medzi ČSFR a Poľskom o priebehu štátnych hraníc z r. 1987 boli požiadané príslušné názvoslovné orgány o zjednotenie názvov vodných tokov tvoriacich prirodzenú hranicu medzi týmito štátmi. V máji 1987 sa uskutočnilo v ČSFR /Smolenice/ prvé pracovné stretnutie, na ktorom sa dohodol postup prác. Ďalšie kontakty sa uskutočnili cestou korešpondencie.

d/ Polročný bulletin OSN "Newsletter"

V. konferencia OSN zdôraznila potrebu medzinárodnej výmeny informácií týkajúcich sa výsledkov dosiahnutých v oblasti národnej

a medzinárodnej štandardizácie názvov. Tento účel spĺňa informačný bulletin "Newsletter", preto by bolo žiaduce, aby členské štáty X. regionálnej skupiny pravidelne posielali svoje príspevky.

9. Predbežný projekt programu 14. Zasadania Skupiny expertov OSN

Bol predložený predbežný návrh programu 14. zasadania Skupiny expertov, ku ktorému neboli uvedené žiadne pripomienky. ČSFR oznámila, že z postu predsedu X. regionálnej skupiny sa uvedeného zasadania zúčastní.

10. Rôzne

V rôznom si účastníci vypočuli správu NDR o činnosti holandsko-nemeckej regionálnej skupiny s cieľom porovnať úroveň práce oboch regionálnych skupín.

9. zasadanie prebiehalo v priateľskej atmosfére. Účastníci sa poďakovali ČSFR za dobrú organizáciu i podmienky, ktoré vytvorili.

Geografické názvoslovné zoznamy OSN-ČSSR

NÁZVOSLOVNÉ INFORMÁCIE

Vydal Slovenský úrad geodézie a kartografie v Slovenskej kartografii, n. p., Bratislava.
Zodpovedná redaktorka Tatiana Laskovičová. Technický redaktor Ing. Peter Polák. Vyšlo
v r. 1990. Náklad 500 výtlačkov. Redakčná uzávierka 31. 5. 1990. Druh tlače: ofset.

03/4

Kčs 5.-

ISBN 80-7103-001-5